

НА ШЛЯХАХ ВЗАЄМОЗБАГАЧЕННЯ ТЕАТРОЗНАВЧОЇ НАУКИ

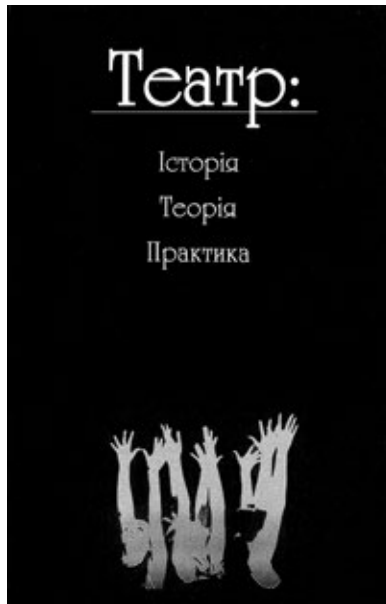
Театр: історія, теорія, практика. Збірник статей / Problemi teorii dramatu i teatro. Tom. 1. Dramat. Tom. 2. Teatr. Wybor I opracowanie Janusz Degler. Wrocław, 2003. Переклад з пол. — Львів, 2013. — 204 с.

Одразу слід зазначити, що рецензоване наукове видання «Театр: історія, теорія, практика», що містить низку праць відомих польських дослідників з питань історії та теорії театру, театральної практики є черговим у низці тих видань, що послідовно презентують надзвичайно потужну театрознавчо-просвітницький аспект діяльності кафедри театрознавства та акторської майстерності Львівського національного університету імені Івана Франка. У ряду таких видань варто нагадати путівник по театральній антропології італійського режисера-експериментатора Е. Барби «Паперове каное» (2001), працю відомого англійського вченого Дж. Л. Стайна «Сучасна драматургія в теорії та театральній практиці» (у 3-х книгах, 2003–2004), факсимільне видання підручної книги «З історії всесвітнього театру» Л. Дмитрової (2005), перше видання в Україні «Словника театру» французького вченого П. Паві (2006), нариси з проблем європейського театру і драматургії XVI–XX ст. російського дослідника О. О. Гвоздева «З історії театру і драми» (2008), «Студії над “Гамлетом” С. Виспянського» (2010).

На наш погляд, наукові статті та спостереження, що складають збірник «Театр: історія, теорія, практика» можливо розглядати за трьома напрямками. Перший — пропонує ознайомлення з аргументованими підходами польських театрознавців щодо проблеми вивчення та осмислення історії театральної культури, застосування у цьому річизні новітніх «методів аналізу та опису з використанням досвіду багатьох наукових дисциплін і дослідницьких напрямів» [1, с. 7]. У цьому контексті, перш за все, викликає зацікавлення праця С. Свйонтека «Про можливості застосування в науці про театр деяких нових дослідницьких методів (Перспективи та обмеження)», у якій автор розглядає перспективи використання у театрознавстві методів генетичної антропології, соціологічних, семіологічних методів аналізу, деконструктивістського способу мислення, принципів когнітивізму та хаології. Звичайно, багато з висновків польського дослідника мають полемічний характер, втім, абсолютно незаперечною, на наш погляд, є його думка про те, що «Жодні дані, жодні сліди чи залишки історичних постанов не дозволяють, щоб історія театру перетворилася — як зазвичай буває з історією інших видів мистецтва — на низку естетичних аналізів, компаративістичних зіставлень та теоретичних узагальнень про внутрішні закони розвитку театру як окремої дисципліни» [2, с. 48].

Другий дослідницький напрямок збірника, відбиваючи етапи розвитку і входження драми в різні історичні середовища (З. Рашевський. «Театральна партитура»), пропонує зосередитися і на конкретних умовах її виконання, тих архітектурно-просторових конструкціях, що «створять прагматично узаконену конвенцію, регулюють і формалізують дистанцію й контакт між двома ансамблями, які беруть участь в акції театральної комунікації» [3, с. 104]. Цим питанням присвячена, зокрема, й праця Д. Ратайчакової «Театральність і сценічність».

Нарешті, третій напрямок збірника «Театр: історія, теорія, практика» містить надзвичайно цікавий аналіз входження у театральну практику тих методів, що розвинулися завдячуючи новітнім підходам до мистецтва театру. Так, наприклад, стверджуючи, що «У театральній виставі все є знаком» [4, с. 127], театролог Т. Ковзан визначає головні знакові системи, що застосовуються у сценічній практиці і пропонує за допомогою семіотичних методів дослідження власний інструментарій для наукового аналізу театального видовища (Т. Ковзан. «Знак у театрі»). Деяко несподівані, але вельми цікаві спостереження знаходимо й у праці А. Краєвської «Мовчання в драмі», де детально проаналізовані передумови та різні форми мовчання на сцені і доводиться, що саме «мовчання дозволяє дужче концентрувати увагу, вивільняти психологічну напругу, звідси й походить його особлива роль у таких відповідальних місцях драми як початок і кінець» [5, с. 169].

У Передслові до збірника його ідейний натхненник — народний артист України, завідувач кафедри театрознавства та акторської майстерності ЛНУ імені І. Франка, академік НАМ України Б. Козак зауважує, що видання засвідчує п'ятнадцятилітню співпрацю кафедри з відповідними науковими осередками Ягеллонського (Краків), імені Адама Міцкевича (Познань) та Вроцлавського університетів і зазначає, що воно є «ще одним виразом шляхетності польських колег» [6, с. 6]. Зі свого боку додамо, що українські дослідники мають можливість скласти власне, більш широке уявлення про наукові зацікавлення кожного з польських театрознавців, ознайомившись з ретельно укладеними біографічними нотатками про них, що супроводжують це видання. А ще — підкреслимо й ту шляхетність, з якою упорядники збірника зазначили всіх тих (навіть студентів Університету), хто доклав зусиль до його виходу.

1. Міхалік Я. Як писати історію // Театр: Історія, теорія, практика: Зб. ст. / Пер. з польськ. — Львів, 2013. — С. 7–25.
2. Свійонтек С. Про можливості застосування в науці про театр деяких нових дослідницьких методів (перспективи та обмеження) // Театр: Історія, теорія, практика... — С. 26–49.
3. Ратайчакова Д. Театральність і сценічність // Театр: Історія, теорія, практика... — С. 102–120.
4. Ковзан Т. Знак у театрі // Театр: Історія, теорія, практика... — С. 121–155.
5. Краєвська А. Мовчання в драмі // Театр: Історія, теорія, практика... — С. 164–180.
6. Козак Б. Передслово // Театр: Історія, теорія, практика... — С. 5–6.